

'hak-al'

105.10
Fam. van der Kooij
Vliegerweg 3
4101 JK CULEMBORG

3
JUNI
1992
1ste JAARGANG

natuur-en vogelwacht
CULEMBORG

Kontaktadres:

Natuur- en Vogelwacht Culemborg,
 Postbus 381, 4100 AJ Culemborg.

Bestuurssamenstelling:

Wim Kievit, Verdijkstraat 13,
 4102 CL Culemborg; tel.: 14561.
 Gerard van Ruiten, Verdijkstraat 9,
 4102 CL Culemborg; tel.: 19581.
 Frans Waroux, Moerbeiboom 45,
 4101 WC Culemborg; tel.: 15393.
 Breun Jansen, Eikeboom 31,
 4101 VA Culemborg; tel.: 14885.
 Leo v.d. Kooij, Vliegerweg 3,
 4101 JK Culemborg; tel.: 15450.
 Kars Veling, Gandhi 91,
 4102 HK Culemborg; tel.: 17822.
 Henkjan Kievit, Lange Havendijk 34,
 4101 AT Culemborg; tel.: 21425.

Klubhuis:

"De Ketelvink", voormalig "Ketelhuis" op
 Terweijde, Middelcoopstraat 1A Culemborg.

Bibliotheek:

Gerrie Monfils (tel.: 03473 - 77638)
 Cor Maurice (tel.: 03450 - 20857)
 Boeken / verslagen in "De Ketelvink".
 Geopend: vrijdag van 19.00 uur tot 20.00 uur,
 uitgezonderd de maanden juli en augustus.

Lidmaatschap:

Nieuwe leden opgeven bij de penningmeester,
 evenals adreswijzigingen.

Penningmeester:

Frans Waroux, Moerbeiboom 45, Culemborg,
 tel.: 03450 - 15393.
 Gironr.: 34.33.351 t.n.v. F.H. Waroux,
 rek. Natuur- en Vogelwacht Culemborg.

Kontributie:

Betaling per toegezonden acceptgirokaart.
 Jeuglidmaatschap f 12,50 per jaar; volwassene,
 gezins-, postlidmaatschap f 25,- per jaar.

Redaktieteam en -adressen:

Breun Jansen, Eikeboom 31,
 4101 VA Culemborg; tel.: 14885.
 Gerard van Ruiten, Verdijkstraat 9,
 4102 CL Culemborg; tel.: 19581.
 Harry v.d. Warenburg, Grondzeilerweg 9,
 4105 HJ Culemborg, tel.: 14358.

Plantenwerkgroep:

Wim Rubers, Joh. Frisoplaats 6A,
 4196 AC Tricht; tel.: 03455 - 73354.

Knotwilgenwerkgroep:

Wim Smits, Schoolhof-Oost 24,
 4105 AS Culemborg; tel.: 16575.
 Harry v/d Warenburg, Grondzeilerweg 9,
 4105 HJ Culemborg; tel.: 14358.

Paddenwerkgroep:

Harry v/d Warenburg, Grondzeilerweg 9,
 4105 HJ Culemborg; tel.: 14358.

Zoogdierenwerkgroep:

Gerard van Ruiten, Verdijkstraat 9,
 4102 CL Culemborg; tel.: 19581.

Vogelwerkgroep:

Paul van Veen, Gandhi 197,
 4102 HK Culemborg; tel.: 21953.

Insektenwerkgroep:

Henkjan Kievit, Lange Havendijk 34,
 4101 AT Culemborg; tel.: 21425.
 Kars Veling, Gandhi 91,
 4102 HK Culemborg; tel.: 17822.

Inleveren waarnemingen:

In de daarvoor bestemde bak in "De Ketelvink"

Begeleiding jeugdgroep:

Leo v.d. Kooij, Vliegerweg 3,
 4101 JK Culemborg; tel.: 15450.

Nestkasten-koördinatie:

Arjan v/d Veen, J. v. Riebeeckstr. 52,
 4105 BC Culemborg; tel.: 21093.

Kampen, lezingen, dia-avonden en cursussen:

Leo v.d. Kooij, Vliegerweg 3,
 4101 JK Culemborg; tel.: 15450.

"Het Vogeljaar":

Jaarabonnement door overschrijving van f 21,50
 op de girorekening van de N.V.W.C., met vermelding van: "Het Vogeljaar".

Sekr. Milieuwerkgroep Noordwest-Betuwe:

Postbus 288, 4100 AG Culemborg.
 Tel.: 03450 - 13386 of 03436 - 1687.

men vooral aan in het Vechtplassengebied, het gebied rond de Langbroekerwetering, in Amelisweerd, de fortgrachten en in de Maarsseveense Plassen.

Ook de zandhagedis, de levendbarende hagedis en de hazelworm treft men op de drogere zand- en heidegronden van de Heuvelrug.

De zeldzame kamsalamander is gezien in IJsselstein en Maartensdijk en de sterk bedreigde heikikker is Strijkviertel en de Gagelpolder.

Een unieke plek is de botanische tuin op Fort Hoofddijk in de Uithof. Daar handhaaft zich al sinds 15 jaar een populatie muurhagedissen. Dit reptiel komt alleen nog in Maastricht voor.

Spectaculair is het voorkomen in deze tuin van de alpenwatersalamander (waarschijnlijk meegekomen uit de Ardennen met de stenen die zijn gebruikt voor de aanleg van een rotstuint), de vroedmeesterpad en de vuursalamander. Deze zijn vrijwel zeker uitgezet maar het is verbazingwekkend dat ze zich handhaven en er zijn aanwijzingen dat ze zich ook voortplanten.

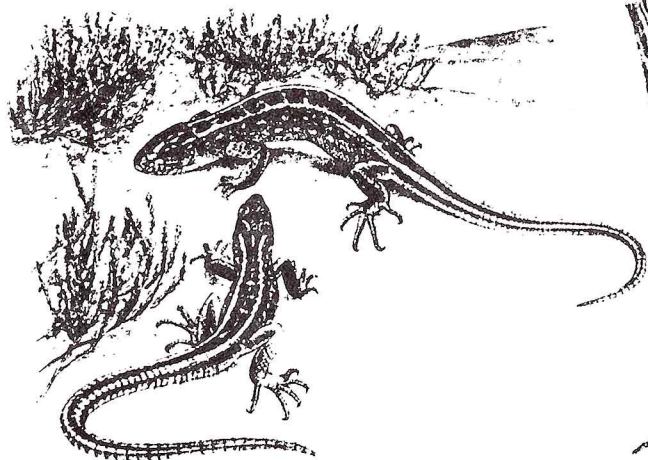
Overigens gaat het niet echt goed met de reptielen en amfibieën in Nederland.

Dat komt door de kwaliteit van het water, het isoleren van populaties door wegenbouw en stadsuitbreiding en een verkeerd natuurbeheer. Een aangepast natuurbeheer is ook voor veel zoogdieren gewenst. Met relatief kleine ingrepen en weinig moeite is in dat opzicht een hoop te verbeteren.

Gelukkig komt er op beleidsniveau steeds meer aandacht voor deze problematiek. In het Nationaal Milieu Beleidsplan is een apart hoofdstuk gewijd aan de natuur in een stedelijke leefomgeving. Ook in Culemborg hebben vertegenwoordigers van de Milieu Advies Raad plannen in de richting van het gemeentebestuur aangeboden. Er moeten in dat opzicht verbindingszones worden gecreëerd tussen belangrijke ecologische gebieden. Er moeten doorgangen worden gemaakt in barrières als spoorwegen, snelwegen en kanalen. Bijvoorbeeld door bestaande viaducten geschikt te maken voor dieren of door het plaatselijk verwijderen van stijle beschoeiingen in singels en kanalen. Ook de ontwikkeling van ruige oevervegetaties (Weidsteeg) en een extensief beheer van wegbermen en taluds -dus minder maaien en maaisel opruimen- kan bijdragen tot een verrijking van de (stads)fauna.

De Jong ergert zich vooral aan de ouderwetse plantsoenengeest in Nederland. "Dieren hebben niet zoveel nodig. Wat begroeiing voor beschutting, een plek waar ze eenvoudig in en uit het water kunnen klimmen. Maar wat zie je? Alles wordt kaal gemaaid. Vijvers worden beschoeid. Natuurlijke overgangszones worden opgeruimd. Houtwallen en andere beschutte plekjes verdwijnen. Men vindt hier alles nogal gauw rommelig. Het gevolg is dat de dieren vaak geen geschikte biotoop meer vinden." Voor veel mensen zal dat even moeten wennen. "Als je goede condities schept door een verstandig groenbeheer, dan komen de dieren en planten vanzelf" aldus Theo de Jong.

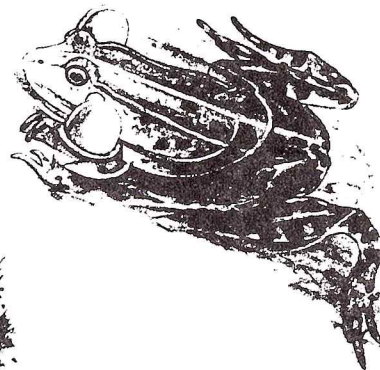
(gedeeltelijk overgenomen verslag U.N. 03-03-92)

zandhagedis

das

groene kikker

Verbandtas en -trommel:

Voor alle activiteiten is een verbandtas en -trommel aanwezig in "De Ketelvink". Aanvullingen z.s.m. na gebruik doorgeven aan de beheerder: Joop Bezuyen, Smetanastraat 23, 4102 BA Culemborg.

KONTAKT-ADRESSEN:**Vogelbeschermingskonsulent:**

Henkjan Kievit, Lange Havendijk 34, 4101 AT Culemborg; tel.: 21425.

Asielhouders:

Alle beschermde vogels:
Lexmond - tel.: 03474 - 1677
Aanneem- en doorgeefadres:
Utrecht - tel.: 030 - 919449

Egelopvangcentrum Maarssenbroek:

Spechtenkamp 159, 3607 KJ Maarssenbroek;
tel.: 03465 - 68440.

DIVERSE NATUURORGANISATIES:

Milieu: alarmnummer luchtverontreiniging:
085 - 452220.

Veldpolitie:

Den Hartog: 03437 - 558 (Werkhoven)
Vrieling : 03436 - 1675 (Cothen)
Meldkamer : 03404 - 24824 (Zeist)

Gemeentepolitie Culemborg:

Dhr. Helmond, Boerenstraat 35,
Culemborg; tel.: 15744.

Vereniging Milieudefensie:

Tweede Weteringplantsoen 9, 1017 ZD A'dam.

Gelderse Milieudefensie:

Jansbuitensingel 14, 6811 AB Arnhem;
tel.: 085 - 515069.

Milieuwerkgroep "Noordwest-Betuwe":

Wim Hijnen, Ravelijnstraat 86, Culemborg;
tel.: 03450 - 17932.

Milieuwerkgroep Gelderland:

H. ten Berghe, R. Jacobsstr. 27, Tricht;
tel.: 03455 - 3974.

Milieuwerkgroep Houten:

Kon. Julianastraat 13, 3991 DJ Houten.

Staatsbosbeheer regio Betuwe:

Beheerseenheid De Linge, Veerstraat 16,
4148 AG Waardenburg; M.M. Suurmond,
tel.: 04181 - 2411.

Vereniging tot Bescherming van Vogels:

Dribergseweg 16 B, Zeist, tel.: 03404 - 25406.

Stichting Het Geldersch Landschap:

Zypendaalseweg 44, 6814 CL Arnhem,
tel.: 085 - 420944.

Instituut voor Natuurbeschermings-educatie:

Plantage Middenlaan 41, 1018 DC Amsterdam.

Stichting Natuur en Milieu:

Donkerstraat 17, 3511 KB Utrecht,
tel.: 030 - 331328.

Vereniging tot Behoud van Natuur- monumenten:

Noordereinde 60, 1243 JJ 's-Graveland;
tel.: 035 - 62004.

Wereld Natuur Fonds Nederland:

Postbus 7, 3700 AA Zeist; tel.: 03404 - 2216.

Wereld Natuur Fonds Nederland, regio West-Betuwe:

sekretariaatsadres:
G.J. van Kessel-Heuff, Binnenstr. 3,
4117 GR Erichem; (Pandawinkel)
tel.: 03447 - 1637

Greenpeace Nederland:

Postbus 11026, 1001 GA Amsterdam.
Damrak 83-II, 1012 LN Amsterdam;
tel: 020 - 236545 / 231843.

Stedelijke fauna vaak rijker dan men denkt.

Er wordt de laatste jaren nogal wat onderzoek gedaan naar de verspreiding van dieren in ons land. Hieruit blijkt dat er gelukkig nog een grote en gevarieerde hoeveelheid dieren in het wild zijn te vinden. Hiervoor hoeven we beslist niet naar de bekende natuurgebieden als Veluwe of Biesbos. Ook in onze eigen omgeving is nog voldoende te ontdekken. Door een verstandiger groenbeheer zouden echter overlevingskansen van veel diersoorten aanzienlijk worden vergroot.

Mensen vinden het heerlijk om af en toe eens een dagje de bossen in te trekken. Zij genieten van de natuur, van de heerlijke geuren en de vaak mooie kleuren. Hebben ze geluk dan zien ze soms een ree of een eekhoorn. Dat de eekhoorn mogelijk een boomarter zou kunnen zijn komt waarschijnlijk niet bij ze op. De meeste mensen hebben er nauwelijks weet van welke diersoorten er in het wild zoal in Nederland nog voorkomen.

In de nieuwe *'Atlas van de nederlandse zoogdieren'* worden 67 soorten beschreven. Niet alleen mollen en muizen maar ook wezels, hermelijnen en bunzingen komen wijd verspreid voor. De vos maar vooral de muskusrat hebben in korte tijd heel Nederland veroverd. Ook de steenmarter en wasbeer komen vanuit het oosten opdringen.

Het gaat niet met alle diersoorten even goed maar het aantal dassenburchten lijkt de laatste tijd weer toe te nemen.

Opvallend verschijnsel is dat een groot deel van de 'wilde' dieren in de onmiddellijke omgeving van steden kan worden gesignaleerd. In de buurt van Nijmegen en Maastricht bijvoorbeeld leven een aantal groepen steenmarters.

Onderzoekers van het RIN (Rijks Instituut voor Natuurbeheer) hebben onderzoek naar het gedrag van steenmarters gedaan. Enkele dieren werden gevangen en met zendertjes uitgerust. Het bleek dat de dieren zich overdag soms maandenlang op een aantal vaste plekken (soms zolders of kruipruimtes van woningen) ophielden zonder dat de bewoners ook maar iets merkten. 's Nachts kwamen ze dan te voorschijn om op jacht te gaan naar voedsel, voornamelijk muizen en vogels.

Amateurbiologen

De inventarisatie van het dierenleven steunt voor een belangrijk deel op amateurbiologen. "Maar de tijd dat er door de wetenschap laatdunkend werd gedaan over deze amateurs is gelukkig voorbij" aldus Theo de Jong, beleidsmedewerker milieu-inventarisatie bij de Provincie Utrecht, tevens secretaris van de Herpetologische Studiegroep Utrecht (HSU) en gewaardeerd lid van de N.V.W.C.

Uit dien hoofde is hij goed bekend in de wereld van de amateurbiologen. "Zonder hobbyisten kan onderzoek niet plaatsvinden. Er zijn gelukkig nog duizenden mensen die zich in het veld bezig houden met het speuren naar allerlei leven" zegt De Jong.

"Bovendien worden er steeds strakkere richtlijnen opgezet voor inventarisatieprojecten die ook steeds vaker landelijk worden gecoördineerd vanuit overkoepelende verenigingen die weer goed samenwerken met wetenschappers.

Waar amateurbiologie toe kan leiden toont het boek "Haring in 't IJ", dat onlangs in Amsterdam is verschenen en waarin 34 soorten zoogdieren en diverse soorten reptielen, amfibieën, vissen en kreeftachtigen in en rond Amsterdam worden beschreven.

De schrijvers Melchers en Timmermans, zelf amateurbioloog, hebben van een heel leger informanten gebruik gemaakt die waarnemingen in het veld hebben gedaan.

Hierbij niet alleen amateurs maar ook mensen die vanuit hun beroep veel met dieren te maken hebben, zoals boswachters, beroepsvissers, muskusrattenvangers en beheerders van begraaftplaatsen en volkstuintencomplexen.

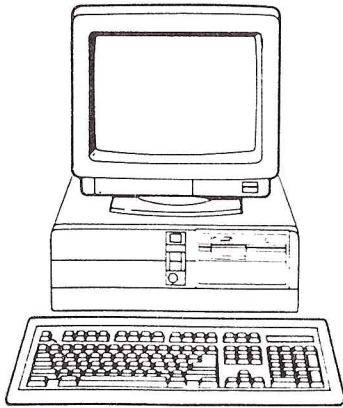
In de provincie Utrecht zijn er door diverse interesse-groepen, bijvoorbeeld de Vogelwacht, veel rapporten verschenen. Kenners weten vaak precies waar zij hun favoriete beesten moeten zoeken of kunnen verwachten. Theo de Jong is uit hoofde van zijn functie en interesse redelijk op de hoogte van het voorkomen van zoogdieren en amfibieën in de provincie Utrecht.

Aan de rand van Overvecht zouden regelmatig vossen en bunzingen gesignaleerd worden en bij Maartensdijk bevindt zich de meest westelijke, bewoonde dassenburcht van Nederland. In Amelisweerd zitten veel vleermuizen, hermelijnen en wezels maar ook in de bebouwde kom van Utrecht, bijv. in de tuin van het Provinciehuis komt De Jong nog vaak genoeg leuke dingen tegen.

Voor Theo de Jong als herpetoloog is de provincie Utrecht geen slechte lokatie. Ringslangen treft

VOORWOORD VAN DE REDAKTIE

Zoals u wellicht in de tuin aan de zijde van ons clubhuis gezien heeft, is er een begin gemaakt met de aanleg van een gleuf voor een fundering. In de komende maanden hopen we hier een nieuw onderkomen op te trekken voor onze aanhangwagen "Jopie". Gezien het vele werk is een ieder die mee kan én wil werken van harte welkom; ieder uurtje is meegenomen. Wij raden u aan vooraf contact op te nemen met Arie v.d. Ham, de coördinator van de bouwwerkzaamheden, tel.: 18645.

Het onlangs gehouden Hemelvaartskamp naar de Belgische Ardennen is mede dankzij het fantastische weer met vele boeiende waarnemingen een groot succes geworden. In de volgende Hak-al hopen we een verslag op te kunnen nemen.

Dit geldt ook voor de vertrouwde rubriek "*Vogelwaarnemingen*", waarvan de kopy ons helaas voor dit nummer niet bereikte.

Ook in de komende zomermaanden, waarin de activiteiten door de welverdiende vakanties op een laag pitje staan, kunt u de rubriek "*Kijk op de natuur met de N.V.W.C.*" elke zondag beluisteren rond 10.15 uur in het programma "Aktua aktueel" op S.R.C. (kabel FM 95.5; FM 105.8).

Op maandag 17 augustus a.s. is er om 20.00 uur een extra vergadering voor de verschillende werkgroepen. Met name de coördinatoren worden hiervoor van harte uitgenodigd, daar op deze avond de jaarprogramma's 1992/93 besproken worden.

Wij wensen u een fijne en natuurrijke zomervakantie toe!

Uit de verslagen van de maandelijkse vergadering:

13 april 1992:

Inventarisaties vogels en zoogdieren gestart in SBB-reservaten Tichelterrein en Assche Wetering.

18 mei 1992:

Vlinderkursus met 9 deelnemers gestart.

Aanhangwagen "Jopie" niet langer in verhuur.

Index:

- pag. 4 - Verslag van een dag nestkastenkontrôle op 28 maart 1992.
- pag. 5 - Verslag excursie 20 april 1992 naar de Nieuwe Zuider Lingedijk.
- pag. 6 - Jeugdtribune.
- pag. 8 - De Vos: een nuttig zoogdier!
- pag. 10 - Persbericht Gelderse Milieufederatie.
- pag. 11 - Stedelijke fauna vaak rijker dan men denkt.
- pag. 13 - Vogels lijden onder het verkeerslawaaï. Excursie- en activiteitenprogramma.

De vos vervult een bijzonder nuttige rol in het ecosysteem.

Rond Culemborg kunt u in bepaalde gebieden de vos tijdens uw tochten ontmoeten. U heeft vooral in de vroege ochtenduren en laat in de avond de meeste kans. Bij de vos zijn echter zintuigen als gehoor en reuk bijzonder goed ontwikkeld, terwijl ook het gezichtsvermogen uitzonderlijk scherp is. Indien u als oplettend en zich rustig gedragend wandelaar in de natuur beweegt, dan heeft u met véél geduld én geluk de mogelijkheid een vos in levende lijve te zien.

Met name op pas gemaaide velden wordt door het paartje vos op de dan gemakkelijk te vangen muizen 's morgens vroeg gejaagd.

In de maanden juni en juli jaagt de vos zowel 's nachts als overdag om de groter wordende en meer voedsel vragende jongen te kunnen voeden. Als u de vos dan ziet, dan hoop ik van harte dat u het met mij eens zult zijn, dat de vos een bijzonder fraai dier is, een juweel voor het landschap, dat thuis hoort in de vrije natuur!!

Gerard van Ruiten.

P.S. Dit artikel werd in gewijzigde vorm op 24 mei jl. ten gehore gebracht in het item "kijk op de natuur met de N.V.W.C." in het programma "Aktua aktueel" op S.R.C.

PERSBERICHT

De Gelderse Milieufederatie wil naar aanleiding van het onlangs ter visie gelegde ontwerp-PKB "Betuweroute" een aantal opmerkingen plaatsen. Op dit moment kan de Gelderse Milieufederatie zich nog niet uitspreken voor of tegen de realisering van de Betuweroute. Hiervoor zijn de volgende redenen:

Volgens de NS en de regering dient de Betuweroute gerealiseerd te worden om de concurrentiepositie van de Rotterdamse Haven in de toekomst te blijven garanderen. In hoeverre de aanleg van de Betuweroute hiervoor noodzakelijk is, kan de Gelderse Milieufederatie op dit moment nog niet beoordelen. Daarnaast zal nabij Elst een Container Uitwissel Punt (CUP) aangelegd worden. De realisering van een CUP en mogelijk uitbouw tot een Rail Service Centrum (RSC) dient echter bezien te worden vanuit de Ontwikkelingsvisie over het Knooppunt Arnhem-Nijmegen. Momenteel is deze visie nog niet voor inspraak vrijgegeven. De Gelderse Milieufederatie zal in haar reactie op de Ontwikkelingsvisie ingaan op het CUP en het RSC.

Begin juni 1992 zal de Milieufederatie tevens een standpunt innemen met betrekking tot de realisering van de Betuweroute.

Wel heeft de Gelderse Milieufederatie aangegeven dat bij realisering van de Betuweroute een acceptabele oplossing moet worden gevonden voor een aantal knelpunten. Zo dient het ecologische zeer waardevolle Rijnstrangengebied zoveel mogelijk ontzien te worden. Dit betekent dat ten eerste gekozen moet worden voor het meest noordelijke tracé. Het voorkeurstracé van de Regering (zuidelijke tracé) tast het gebied veel te veel aan. Bovendien kunnen aan het noordelijke tracé meer effectieve maatregelen worden aangebracht ter vermindering van verstoring naar de omgeving dan in het zuidelijke tracé. Ten tweede moet de oversteek van het Pannerdens Kanaal als tunnelvariant uitgevoerd worden. De verstoring richting het Rijnstrangengebied is minder en bovendien vindt er een minimale doorsnijding van de Ecologische Hoofdstructuur plaats.

De oversteek van het Amsterdam-Rijnkanaal bij Tiel zal eveneens als tunnelvariant uitgevoerd moeten worden. De tunnelvariant veroorzaakt minder schade aan de omgeving dan de brugvariant.

Verslag van een dag nestkastenkontrôle, 28 maart 1992.

Na 's morgens eerst vergaderd te hebben over een aantal hot items en na eerst de nodige potten koffie naar binnen gewerkt te hebben, vertrokken we welgemoed naar de eerste nestkast. Het kostte wel enige moeite om vijf personen, kontrôlespiegel en lamp met toebehoren in één Renault 4 te krijgen. Dit is uiteindelijk wel gelukt, al is het mogelijk dat enige personen onder ons een iets hogere stem gekregen hebben.

De eerste bos- en steenuilekasten leverden geen resultaat op. Op weg naar de Regulieren, langs de Beusichemse Broeksteeg, zagen we iets wits tussen de paarden in een weiland lopen. Het bleek een ooievaar te zijn, welke zich volgens een inmiddels gearriveerde agrariër al drie dagen hier ophoudt. Nadat Henk de nodige plaatjes geschoten had en nadat we een afspraak met de boer gemaakt hadden om een ooievaarsnest te plaatsen, gingen we verder richting de Regulieren. Bij de eerste nestkast in de Regulieren aangekomen, bleek het waterpeil door de regenval van voorgaande weken sterk gestegen te zijn. Maurits en Henk hadden korte laarzen en Herman was zo slim om schoenen aan te trekken, zodat Arie en ik door de 30 cm. water moesten waden. Het was echter wel de moeite waard. De bosuilekast bleek door een broedende bosuil bewoond te zijn. Na via een aantal takken een sloot over te klimmen, konden we ook de hier geplaatste steenuilekast kontroleren. Deze kast bleek door een familie muizen in bezit genomen te zijn. De volgende kast in de Regulieren, eveneens gekontrolerd na een waadpartij, bleek ook bewoond door een broedende bosuil. Na het kontroleren van deze kast werd het hoog tijd om ons tegoed te doen aan de meegenomen koffie, op onze vaste café-plaats met uitzicht op een oeverzwaluwwand (ik neem nu eerst even koffie voor ik verder schrijf).

Na de koffie zijn we naar de andere kant van de Regulieren gereden. Hier wachtten twee bosuilekasten op ons, welke na een korte wandeling gekontrolerd konden worden. In de eerste kast, welke bereikbaar is via een inmiddels vrijwel doorgerotte bos takken in een sloot, blijkt een ei van een holenduif te liggen. Ondertussen vloog een torenvalk rond de kast. Deze zal vermoedelijk in de kast gaan broeden. De volgende kast is normaal gesproken bereikbaar via een smal pad. Nu moesten we echter met een stok prikkend 50 meter door het ondergelopen bos waden. De verbazing was erg groot toen een nijlgans zich door de 13 cm. hoge vliegopening naar buiten wist te werken. Deze nijlgans zat op 4 eieren te broeden.

De eerstvolgende bosuilekast na de Regulieren leverde ook weer een verrassing op. In deze kast

lagen eieren die geen van ons kon herkennen. Het blijft dus een verrassing tot we weten wat er uitkomt (een paashaas bijvoorbeeld). In de volgende twee bosuilekasten bleken weer bosuilen te broeden. Inmiddels ging het hard hagelen, wat een mooie gelegenheid was om bij de OVB te gaan lunchen.

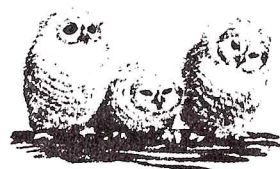
Na de lunch en hagelbui zijn we de bos- en steenuilekasten op het terrein van de OVB gaan kontroleren. Uit één van de bosuilekasten vloog een bosuil. Deze heeft echter geen eieren. Om een andere bosuilekast cirkelde een torenvalk. Bij de kontrôle van de laatste kast op het OVB-terrein gebeurde er iets vreemds. Een buizerd landde op het water van de eendenkooi. Een reddingspoging was tevergeefs. De buizerd bleek zodanig verzwakt, dat hij na een kwartier overleed.

De voorlaatste bosuilekast van deze dag bleek weer door een broedende bosuil bewoond te zijn. De kontrôle van de laatste bosuilekast werd een teleurstelling. De boom bleek met nestkast en al omgezaagd te zijn. Het broedsel, 2 bosuileieren, is hierbij verloren gegaan. De kast hebben we nog wel heel van de boom kunnen halen, ondanks dat hij door het gewicht van de boom de grond ingedrukt was.

Al met al was het een verrassende dag, met een enkele teleurstelling.

Voor de diverse activiteiten van de werkgroep kunnen we nog medewerkers gebruiken. Door uitbreiding van de werkzaamheden is een tekort aan medewerkers ontstaan. Heeft u interesse om mee te werken, neem dan contact met ons op. Het telefoonnummer vindt u voorin de Hak-al.

Namens de Nestkastenwerkgroep,
Arjan v.d. Veen.

bosuil

Twee welpen, 6 à 7 weken jong (naar dia van Gerard van Ruiten).

Bij een verhaal over de vos kom je helaas niet onder de jacht uit. De natuurlijke levensduur van de vos overschrijdt zelden de 12 jaar. De vos wordt namelijk beschouwd als een belangrijke overdrager van hondsdolheid. Dit is een virusziekte die via speeksel kan worden overgebracht in wonden. Via de zenuwbanen van het slachtoffer worden na een periode van 3 tot 5 maanden de hersenen bereikt waarna de soms fatale verschijnselen zich openbaren. Hondsdolheid kan voorkomen bij alle warmbloedige dieren. Zo spelen muizen een grotere rol bij de verspreiding dan de vos.

Het is mogelijk vossen met behulp van uitgelegd aas te vaccineren, hetgeen in de praktijk ook regelmatig toegepast wordt. Helaas wordt echter te vaak naar het geweer gegrepen om de vos te bestrijden, hetgeen niet het gewenste effect blijkt te hebben, daar de populatie van de vos zich nog altijd uitbreidt.

De vos is helaas ook nog altijd het slachtoffer van vaak negatieve literatuur die men aan dit slimme zoogdier heeft gemeend te moeten wijden. In verhalen op de basisschool tot artikelen met weinig diepgang in jachtijdschriften, gaat de vos nog steeds door voor een onverbeterlijke dief van o.a. pluimvee, fazant, haas en konijn. Er is inderdaad geen twijfel aan, dat de vos, wanneer hij er de kans toe krijgt, ook af en toe een grote prooi aan zal vallen. Voor wat betreft het pluimvee is het een kwestie hokken goed af te sluiten of middels een goede omheining volledig tegen de vos af te schermen.

Afschot van de vos als predator van fazant, haas en konijn is verwerpelijk, daar de jager graag zelf deze dieren wil bemachtigen. Ook de jacht op de vos heeft dus in 9 van de 10 gevallen niets te maken met het zogenaamde 'herstel van het natuurlijke evenwicht' of de vaak, zonder voorafgaand onderzoek, geslaakte kreet van 'er zijn er teveel'...

**Verslag excursie op 2e paasdag (20 april 1992)
naar de Nieuwe Zuider Lingedijk o.l.v. Kars Veling.**

Om tien over zeven vertrokken we met 9 personen richting Goilberdingerdijk. Het was koud, maar de zon kwam hoger en hoger. We hebben genoten van schitterende vergezichten met optrekkende mist. Via de forten en de Diefdijk, waar we een kwak en kleine bonte specht zagen, kwamen we bij de reigerkolonie op de Nieuwe Zuider Lingedijk.

Het is altijd weer een fascinerend gezicht deze vogels, die meestal aan de waterkant of in de weilanden verblijven, hoog in de bomen op hun nesten te zien zitten.

We parkeerden onze fietsen en maakten een flinke wandeling. Ontmoetten een lid van de Vijfheerenlanden, zij was al vanaf zes uur op zoek naar een "blauwborst". Jammer voor haar, maar wij zagen er al één (ook maar een).

Op weg naar de koffie weer even van de fiets in de hoop oranjetipjes te zien..... jammer, niet gevonden. Toen was er in Asperen eindelijk koffie/thee en hoe kan het anders, appelgebak met.

We vervolgden onze weg over Acquoy, Rhenoy, Beesd, Mariënwaard en door het veld terug naar Culemborg. Daar kwamen we om goed 1 uur aan. Wie niet meegeweest is heeft heel wat gemist. Zie onderstaande soortenlijst:

Vogels:

heggemus	vlaamse gaai
bergeend	rietgors
scholekster	witgesterde blauwborst
slobeend	pimpelmees
kuifeend	koolmees
grutto	bruine kiekendief
tjiftjaf	boerenwaluw
fitis	matkop
holenduif	zwartkop
putter	regenwulp
kwak	buizerd
grote bonte specht	fuut
kleine bonte specht	

zoogdieren:

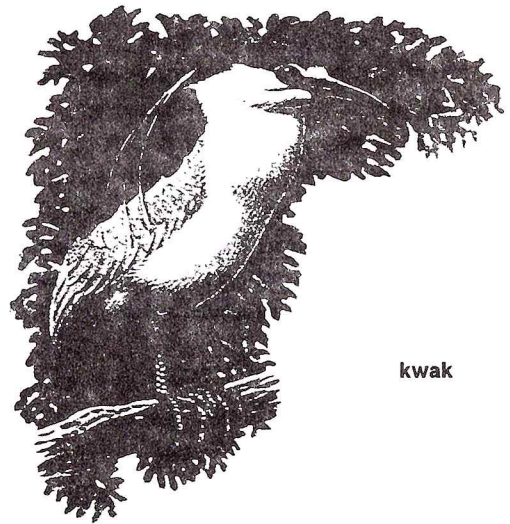
5 reeën

vlinders:

dagpauwoog

kleine vos

klein gaderd witje

kwak

kleine bonte specht

DE VOS: een nuttig zoogdier!

Zo op het eerste oog lijkt het een middelgrote hond. Bij nadere beschouwing, kunnen we vaststellen dat dit zoogdier inderdaad tot de hondachtigen behoort, maar toch een aantal duidelijke verschillen met dit huisdier vertoont.

Het is ons grootste roofdier. Juist ... u heeft het wellicht al geraden; in dit artikel wil ik u nader kennis laten maken met de vos.

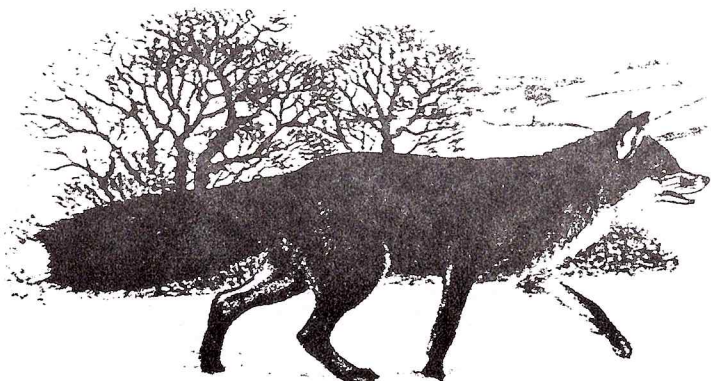
De totale lengte van de vos varieert van 90 tot circa 130 cm., waarvan 30 tot 50 cm. voor de staart. De schouderhoogte bedraagt 35 tot 40 cm. Het gewicht varieert sterk; van 3 tot 10 kilo in vlakke gebieden en tussen de 6 en 14 kilo in bergachtige streken.

De kleur van de vacht is variabel: op de rug en flanken geelbruin tot roodbruin en op de onderzijde grijs tot bijna wit. Opvallend zijn de aan de achterkant zwartgepunte oren en de meestal bijna horizontaal gedragen pluimstaart met een witte punt. In de winter is de hele vacht dikker en grijzer.

Van de vos zijn niet minder dan 45 ondersoorten beschreven. In ons land onderscheidt men gewoonlijk twee vormen:

de '**brandvos**' met een donkere keel en buik en een zwarte staartpunt, en de '**kruisvos**' met een zwarte rugstreep die tot over de schouders loopt. De geslachten zijn in het veld moeilijk te onderscheiden, ze verschillen weinig in formaat. De mannetjes hebben een soort bakkebaarden, waardoor hun kop wat breder lijkt als die van het vrouwtje.

De vos komt bijna in geheel Europa voor. Het verspreidingsgebied omvat tevens Noord-Afrika, Noord-Amerika en grote delen van Azië. In Nederland ligt de nadruk van de verspreiding op het midden, oosten en zuiden van het land. Sinds de 70-er jaren is er sprake van een uitbreiding van het areaal naar het westen toe en dan met name naar de duinstreek.

volwassen vos

De vos kan in zeer uiteenlopende biotopen leven, hetgeen ten dele samenhangt met zijn weinig gespecialiseerde voedselkeuze. Vruchten, regenwormen, kevers, amfibieën, knaagdieren en aas staan op het menu. Het hoofdvoedsel bestaat echter uit muizen en dan met name woelmuizen. Recent onderzoek heeft aangetoond, dat de vos een belangrijke predator van de zich nog altijd uitbreidende populatie muskusratten kan worden.

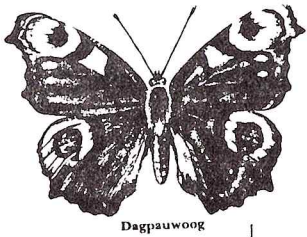
De vos is vooral een soort van afwisselend halfopen landschap met voldoende dekking en mogelijkheden om holen te graven, waarin de jongen worden geboren. De soort heeft zich ook aan een stedelijk milieu goed weten aan te passen, zoals in Engeland en Schotland gebleken is, waar de vos in buitenwijken van steden als Londen en Glasgow voorkomt.

De vos is - evenals vele andere soorten zoogdieren - in de nacht en schemering het meest actief. Iedere nacht wordt een groot deel van het leefgebied afgelopen op zoek naar voedsel. Typerend voor de jachtwijze is de zogenaamde "vosgesprong", waarbij het dier geheel van de grond komt om daarna met de vier poten bovenop de prooi te landen. Ik heb dit diverse keren meegemaakt en het is werkelijk een fascinerend gezicht om deze manier van voedselvergaring van dichtbij gade te slaan.

De paartijd valt van december tot februari. Er is doorgaans één worp per jaar met, afhankelijk van de voedselsituatie en de leeftijd, 3 tot 10 jongen, na een draagtijd van 7 tot 8 weken. Eind april verlaten de welpen voor het eerst het hol, leren in de loop van de tijd spelenderwijs jagen en zijn geheel zelfstandig tegen eind oktober.

JEUGDRUBRIEK

Hallo jeugdleden....

Dagpauwoog

Het is maar goed dat het bijna vakantie is, want wat is er buiten veel te zien en te horen.

Er is zoveel dat je er hele dagen voor uit moet trekken om alles te bewonderen.

Vlinders

Is het je al eens opgevallen dat er veel soorten vlinders in de meest uiteenlopende kleurvariëaties zijn?

Elke groep bestaat uit een aantal verschillende families. In ons land leven ongeveer vijftienzeventig soorten dagvlinders en tweeduizend soorten nachtvlinders.

We verdelen alle vlinders in twee grote groepen, de dagvlinders en de nachtvlinders.

Het valt niet mee om ze allemaal te leren kennen.

Het is niet makkelijk om dag- en nachtvlinders uit elkaar te houden, enkele hulpmiddeltjes hiervoor zijn:

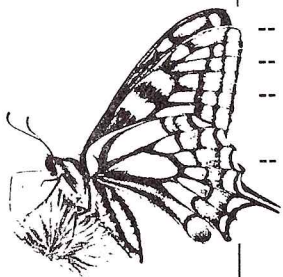
ST.-JACOBSVLINDER

DAGVLINDERS:

- vliegen overdag
- hebben meestal felle kleuren
- klappen beide vleugels meestal omhoog tijdens het rusten
- het is net alsof er aan het einde van de voelspriet een knopje zit

NACHTVLINDERS:

- de meeste vliegen 's nachts, maar vele ook overdag
- ze hebben meestal onopvallende kleuren
- ze spreiden beide vleugels meestal plat uit langs het lichaam tijdens het rusten
- aan het einde van de voelspriet zit geen knopje; de voelspriet is vaak wel veervormig vertakt

KONINGINNEPAGE

Het vlinderlichaam bestaat uit een kop, een borststuk en een achterlijf. Aan de kop vallen de grote ogen, de beide voelsprietten en de lange roltong het meeste op.

Vlinderogen lijken zo groot omdat er duizenden oogjes vlak naast elkaar staan. Elk oogje ziet een stukje van de omgeving. Vlinders zien niet zo goed als wij, maar de vormen en kleuren van bloemen herkennen ze wel.

Wilgehoutvlinder

Voortplanting

De voortplanting bij vlinders gebeurt door afzetting van eitjes. Het leggen van vlindereitjes gebeurt nooit zomaar.

Uit de eitjes komen rupsen. En die rupsen zijn erg kieskeurig, meestal lusten ze maar een soort plant. Tussen al het groen moet de vlinder die plant zien te vinden, want de rupsen die uit de vlindereitjes komen moeten zelf voor hun voedsel zorgen. Ze worden niet verzorgd of gevoerd door hun vlinderouders.

Zo gauw de rups het eitje verlaat gaat hij eten. Eten, eten en nog eens eten. Omdat hij door al dat eten steeds dikker wordt, is het nodig steeds te vervellen, soms wel vijf keer.

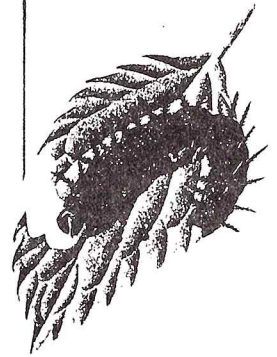
Als de rups genoeg gegeten heeft, trekt hij zich terug op een veilig plekje en spint zich in. dat noemen we verpoppen.

Als de rups voor zijn soort lang genoeg als pop heeft doorgebracht gebeurt er iets aparts.

De pop scheurt open en wat komt er tevoorschijn? Geen rups, maar een vlinder.

Vliegen lukt niet direkt. Eerst moet de vlinder vanuit zijn lichaam bloed in de aderen pompen en daarna nog even drogen.

Als dat gebeurt is begint alles weer van voren af aan.

Dagpauwoog

RUPSENKAART

Wil je dit vlindergebeuren eens van dichtbij zien, let dan goed op als je vlinders ziet zitten. De meeste eitjes worden aan de onderkant van bladeren afgezet, soms één, soms meerdere op een blad. Zoek met behulp van een spiegeltje (tandartsspiegeltje) voorzichtig de bladeren af.

Als je iets gevonden hebt schrijf dan voor jezelf precies op waar de plant staat en ga regelmatig terug. Zo zal je de rups kunnen zien groeien.

Heel leuk is het maken van een rupsenkaart. Elke vlindersoort heeft zijn eigen voorkeursplant en een eigen soort rups, zodat je veel soorten kaarten kunt maken.

St.-Jacobsvlinder

Rupsenkaart

nummer:

Datum vondst :	De rups was:
Vindplaats :	☐ alleen
Voedselplant :	☐ met weinig soortgenoten
	☐ met veel soortgenoten

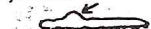
Hoe zag de rups er uit?

* haren	veel/weinig/geen
* lengtestrepen	veel/weinig/geen
* dwarsstrepen	veel/weinig/geen
* stippen	veel/weinig/geen
* opvallende kleuren	ja/nee
* een schutkleur	ja/nee

* een pijlstaart ja/nee

* een bult ja/nee

* borstels ja/nee

* andere uitsteeksels ja/nee

Koninginnepage

De rups kruipt

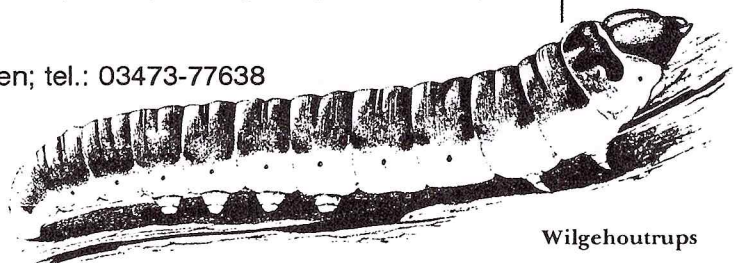
... langzaam	ja/nee
... snel	ja/nee
... als een spanrups	ja/nee

tekening van de rups

gedroogd blad van de plant

Tot ziens, bels of schrijfs.

Gerrie Monfils, 31 De Limiet 5, 4131 NR Vianen; tel.: 03473-77638

Wilgehoutrups

Vogels lijden onder het verkeerslawaaï

Het aanbrengen van geluidsschermen langs autowegen zou een positieve bijdrage leveren aan de vogelstand in ons land.

De dieren hebben vaak te lijden van stress als gevolg van teveel verkeerslawaaï. Daardoor vallen onder de vogels hierdoor meer slachtoffers dan door aanrijdingen.

Dit blijkt uit een onderzoek van Drs. M. Reijnen en Drs. R. Foppen van het Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek. Zij deden vijf jaar lang onderzoek naar de effecten van wegen en verkeerslawaaï op de dichtheid van broedvogels.

Dat het verkeer invloed heeft op de vogelstand was wel bekend, maar nog nooit was de omvang daarvan onderzocht. Nog nooit was onderzocht of alle vogelsoorten in gelijke mate hinder hebben van verkeer en geluidsoverlast.

Dat blijkt nogal te verschillen. Fitis, koekoek en fazant nemen sneller de benen voor geluidsoverlast dan bij voorbeeld houtsnip, vlaamse gaai, boompieper of wielewaal. De grutto is in het open veld erg gevoelig voor lawaaï en verhuist al bij 43 decibellen, waar een meerkoet voor 60 decibellen nog niet opzij gaat. Bij twee op de drie weidevogels kon een negatief effect op de populatiedichtheid worden vastgesteld. Vastgesteld werd ook dat bij meer verkeerslawaaï meer vogels een andere stek gaan zoeken.

Waar vogels echter noodgedwongen blijven (omdat hun plek veel voedsel oplevert) was er minder broedsucces.

Van de 41 bosvogelsoorten die onderzocht konden worden op het geluidseffect, bleek bij 29 soorten (71 procent) een negatieve invloed van de weg gevonden te zijn.

De chronische blootstelling aan geluid leidt tot gehoorverlies, aantasting van ongeboren dieren, stress en verminderde gewichtstoename.

Het aantal aanrijdingen met voertuigen blijkt nogal mee te vallen, alhoewel daarnaar vroeger veel onderzoek is gedaan. De meeste slachtoffers vallen in en direct na het broedseizoen bij onervaren vogels. Sommige vogelsoorten zijn relatief meer slachtoffer zoals o.m. de nachtzwaluw, de kerkuil en de andere uilesoorten.

(U.N. 25-04-92)

EXCURSIE- EN AKTIVITEITENPROGRAMMA

**** INDIEN NIET VERMELD, DAN VERTREKKEN ALLE EXCURSIES VANAF "DE KETELVINK" ****

donderdag 11 juni 1992

Plantenexcursie naar Spoordijk en Noordelijk Stadspark; vertrek: 19.00 uur.

zaterdag 13 juni 1992

Vogelexcursie Naardermeer. Reeds volgeboekt!

maandag 15 juni 1992

Algemene maandelijkse vergadering; aanvang: 20.00 uur.

zaterdag 20 juni 1992

Dagexcursie Rhenen - Grebbeberg; vertrek: 09.00 uur. Konvo volgt!

vrijdag 26 juni 1992

Slotavond jeugd.

maandag 17 augustus 1992

Extra vergadering werkgroepen; aanvang: 20.00 uur.

maandag 21 september 1992

Algemene maandelijkse vergadering; aanvang: 20.00 uur.

woensdag 23 september 1992

UITERSTE INLEVERDATUM KOPY VOOR HAK-AL NR. 4 - OKTOBER 1992 !!!!!

